

Naročnina za Jugoslavijo: celoletno 180 din (za inozemstvo: 210 din), za 1/2 leta 90 din, za 1/4 leta 45 din, mesečno 15 din. Tedenska izdaja za celo leto 60 din. Plača in toži se v Ljubljani.

Uredništvo: Ljubljana, Gregorčičeva ulica 23. Tel. 25-52. Uprava: Gregorčičeva ul. 27. Tel. 47-61. Rokopisov ne vračamo. — Račun pri poštni hranilnici v Ljubljani št. 11.953.

Časopis za trgovino, industrijo, obrt in denarništvo

Izhaja vsak ponedeljek, sredo in petek

Ljubljana, ponedeljek 9. septembra 1940

Cena posamezni številki din 1.50

Slabe strani načrtnega gospodarstva

Načrtno gospodarstvo je postalo sedaj velika moda v večini držav. Kakor pri vseh modnih stvarih, tako se tudi pri tej mnogo pretirava in se pripisuje načrtnemu gospodarstvu več dobrih strani, kakor pa jih dejansko ima. Kjer pa se pretirava, se hitro pokažejo tudi slabe strani in tako so se pokazale tudi pri načrtnem gospodarstvu. Predvsem pa se vedno bolj kaže, da preveliko poseganje države v gospodarstvo nikakor ni gospodarstvu v prid.

To so spoznali tudi že v Nemčiji in pred kratkim je pisala »Frankfurter Zeitung«, da je birokratizacija gospodarstva zavzela že prevelik obseg. Če bo šlo tako naprej, piše nemški list, bo kmalu vsak v gospodarstvu delavni človek postal že državni uradnik, iz živega nemškega gospodarstva pa bo postala otrpnjena uradniška ustanova. List opozarja na to, da se ne sme istovetiti to, kar je posledica nemške prostorne stiske ter vojnih potreb, z vladajočimi načeli. To so le prehodni pojavi, ki bodo izginili, kakor hitro bo dokončno izvojevana politična in gospodarska varnost naroda. Sedaj in tudi v bodočnosti bo najvažnejše, da se najde prava zveza med državnim vodstvom in zasebnim podjetništvom. Iz teh izvajanj se torej vidi, da se v Nemčiji pojavljajo glasovi o potrebi reduciranja državnega poseganja v gospodarstvo. Teh opominov tudi mi ne bi smeli prezreti.

A tudi v Švici se pojavlja podobna korektura naziranja o načrtnem gospodarstvu, kakor se vidi iz naslednjih izjavanj švicarskega lista »Nationalzeitung«, ki piše: Danes še potrebuje človeštvo centralistične prisilne ustanove, ki se imenujejo država. Zato potrebuje tudi upravni aparat, birokracijo. Upravičeno pa je vprašanje: Kako dolgo more svedobno gospodarstvo, ki edino ustvarja donose, prenašati to velikansko breme birokracije? Ali ne bo moral priti trenutek, ko se bo moral ta mnogo previsoki ter dejansko popolnoma neproduktivni babilonski upravni stolp sam od sebe porušiti? Čeprav je ta trenutek morda še daleč, prišel pa bo gotovo. Preudarna socialna politika mora z njim že danes računati.

Pri nas sicer načrtno gospodarstvo še ni uvedeno, vendar pa so njega prvi početki že tu in ker je pri nas upravni aparat za takšno gospodarstvo še zlasti nedorasel, se tudi že pri samih početkih kažejo njegove slabe strani. Tako nastaja že zaradi teh početkov znatno podraževanje vseh poslov. Vsako novo državno urejanje izvoza pomeni pri nas neizogibno tudi uvedbo nove takse. Vsaka taksa pa pomeni novo breme za izvoz ter podražitev blaga. Tudi vse druge reforme so pri nas vedno zvezane z uvedbami novih taks, torej z novimi bremenmi, da se pri nas že pri prvih začetkih dirigiranega gospodarstva postavlja vprašanje: kako dolgo bo svedobno gospodarstvo moglo vzdržati vsa ta bremenja? Postavlja pa se še drugo vprašanje, ki je morda še bolj pereče: Kako dolgo bodo mogli vzdržati potrošniki trajno naraščajočo draginjno, ki jo povzročajo razni predpisi?

Nadaljnja nevarnost je, da bo

večje poseganje države v gospodarstvo tudi zmanjšalo zasebno podjetnost, ne da bi bilo doseženo kakšno nadomestilo. V drugih državah, kjer skrbe močne stranke za iniciativo v gospodarskem življenju, se zastoj zasebne iniciative kompenzira s strankarsko iniciativnostjo. Pri nas pa tega nadomestila ni in strankarska iniciativ-

nost se pri nas izživlja večinoma le v najožjih osebnih in strankarsko političnih vprašanjih, dočim v velika gospodarska ter produktivna vprašanja sploh ne posega.

Na vse zadnje pa je treba omeniti še staro resnico, da zahteva načrtno gospodarstvo odlično delujoč upravni aparat. A še pri takšnem aparatu je vedno živa

nevarnost, da ta pozabi na svojo glavno nalogo, da smatra sam sebe za cilj in da zaide v neploden, drag in škodljiv birokratizem, ki duši vse gospodarsko življenje.

Zato je potrebna pri uvajanju načrtnega gospodarstva velika previdnost, ker bi brez te mogle biti posledice načrtnega gospodarstva vse prej ko koristne.

gaganja ugodno zaključena. Glede sovjetskega bombaža pa je samo treba, da določena delegacija odpotuje v Moskvo. — Same ugodne vesti že skozi tedne, naša tekstilna industrija pa je še vedno brez bombaža. Naj se ne bi bombaž samo obljubljal, temveč tudi že dobavil!

Jedilno olje bo dražje

Cene sončnicam so določene letos na 300 din za 100 kg, dočim so bile lani določene na 145 din. Letošnje cene so torej za 155 din ali za 106% višje. Lani so prodajale tvornice jedilno olje na debelo po 13.50 din franko tovarna. Letos pa ga ne bodo mogle prodajati izpod 18 din. V prodaji na debelo se bo torej jedilno olje podražilo za najmanj 4.50 din pri kg ali za več ko eno tretjino. Tovarne za olje so že začele odkupovati letošnji pridelek in kakor se trdi v njih vrstah, bi moglo novo olje priti prihodnji teden že na trg. Verjetno pa je, da se bo to zavleklo, ker urad za kontrolo cen kljub opominom industrije še vedno ni določil cen za novo olje. Samo urad za kontrolo cen bo torej kriv, če bodo ljudje še trpeli zaradi pomanjkanja jedilnega olja.

Glede količine letošnjega proizvodnje olja si mnenja zelo nasprotujejo. Kmetijsko ministrstvo ceni donos semena sončnic na približno 8000 vagonov, kar bi dalo približno 2500 vagonov olja. Zastopniki industrije pa trde, da je v državi največ 5000 vagonov semena sončnic ter bi iz tega semena dobili samo 1250 vagonov jedilnega olja, kar je le 40% normalne letne potrebe. Letos pa bo potrošnja olja še večja, ker je industrija mila že dobila dovoljenje, da zaradi pomanjkanja kokosovega olja sme uporabljati domače olje. Potrošnja jedilnega olja se letno ceni na 1800 vagonov, industrija mila bo potrebovala 600 vagonov, da bomo skupno potrebovali skoraj 2500 vagonov. Industrialec zato predlagajo, da se takoj dovoli uvoz potrebnih količin semena sončnic, da bi se pravočasno zagotovile potrebne količine. Proizvodnja bučnega olja še ne prihaja v poštev, ker se to proizvaja samo v Sloveniji, in sicer največ 30 do 50 vagonov letno.

Proti špekulaciji z grškimi boni

Zadnje dni je nastalo na domačem deviznem trgu veliko pomanjkanje grških bonov. To pomanjkanje je bilo tem večje, čim večje je bilo povpraševanje naših uvoznikov po grških bonih, da bi mogli plačati grško blago. Zaradi tega je tečaj grških bonov zelo narastel. Tako so notirali grški boni 2. septembra 49, 4. septembra pa že 59 in tudi 60. Da bi mogli dobiti potrebne količine drahem za plačilo grškega blaga, smo morali dovoliti izvoz blaga v Grčijo v večji meri, kakor pa je to določala trgovinska pogodba z Grčijo. Sedaj je bilo ugotovljeno, da je v Jugoslaviji zadosti grških bonov, da pa se ti tezavrirajo iz špekulativnih namenov. Devizna direkcija Narodne banke je zato uvedla strogo preiskavo ter bodo vsi, ki niso dali grške bone pravočasno na trg, poklicani v smislu čl. 7. deviznega pravilnika na odgovornost. Ravno tako tudi pooblaščen zavodi, pri katerih so se našle večje količine bonov in ki niso bile v predpisanim roku ponudene na borzi.

Izreden uspeh letošnjega ljubljanskega veleesejma

Navzlic vsem težavam, ki jih povzročajo sedanji izredni časi, je mogel vendarle doseči letošnji Ljubljanski jesenski veleesejm popolen uspeh. Ta se kaže tako glede obiska veleesejma ko v doseženih kupčijskih uspehih. Obisk je bil vse dni nad povprečnim obiskom v preteklih letih, na kraljev rojstni dan in včeraj v nedeljo pa naravnost izredno velik. V vseh paviljonih je bila prava gneča, prenapolnjeno pa je bilo tudi zabašče. Ta izredno dobri obisk je seveda tudi posledica izredno ugodnega vremena. Tako lepega vremena še ni imel niti en ljubljanski veleesejm. Niti en dan ni bilo dežja, kar doslej še nismo doživeli. Tisto govorjenje, da bo dež, ker se začne ljubljanski veleesejm, je sedaj čisto ovrženo.

Velik obisk, ki ga je dosegel letošnji veleesejm, je tem bolj pomemben, ker letos ni bilo tujecev. Druga leta so prišli tudi celi vlaki obiskovalcev iz drugih držav, letos je bilo to nemogoče.

Kar se tiče kupčij, treba poudariti, da so razstavljalci vseh predmetov zadovoljni z doseženimi uspehi. Posebno dober odjem pa

so doživeli kmetijski stroji in vse panoge, ki so v zvezi s kmetijstvom. Nekateri razstavljalci so prodali vse svoje zaloge in prejeli naročila še za nove predmete.

Zelo lepe kupčijske uspehe je dosegla tudi pohištvena stroka. Nekateri so prodali ne le vse razstavljene predmete, temveč dobili še toliko naročil, da so bili v zadregi, če naj vsa ta naročila sploh sprejmejo.

Tudi drugi naši obrtniki so dosegli razveseljive kupčijske uspehe. Sploh je značilnost letošnjega jesenskega veleesejma njegov veliki kupčijski uspeh.

Tudi letošnji jesenski veleesejm je ostal zvest svoji veliki dvojni nalogi: da je posredovalec za blago in da daje podnet za napredek naše gospodarske delavnosti, da pa tudi ne pozablja naše kulturne in civilizacijske naloge. Z lepo uspešno razstavo upodablajočih umetnikov, z razstavo zobnih tehnikov in tudi deloma z razstavo civilne zaščite je izpolnil svojo drugo nalogo na način, ki je zadovoljil vse obiskovalce, a tudi slovensko javnost. Znova je doka-

zal ljubljanski veleesejm svojo veliko pomembnost za naš narod. Zato pa tudi zasluži, da ga podpira vsa slovenska javnost, ki naj tudi doseže, da bo deležen naš veleesejm tudi večje državne podpore. Zlasti pa mora zahtevati vsa slovenska javnost, da se veleesejmu povrne škoda, ki jo je imel letos, ker je moral dva dni pred otvoritvijo spomladanski veleesejm odpovedati.

Tekma harmonikarjev je privabila na veleesejm silno mnogo ljudi, tekmovalcev pa ni bilo nič manj kot 110. Strokovna komisija je ugotovila zlasti velik napredek mladine, dočim so starejši tekmovalci ostali na lanski višini.

Letos je bil veleesejm zadnjič v starih prostorih. Prihodnje leto bo že prirejen v novih paviljonih. Dolžnost banovine in ljublj. občine je, da dejansko pripomoreta, da bo novi veleesejm čim lepši in čim bolj reprezentativen, saj je naš slovenski veleesejm. Znova poudarjamo potrebo, da ljubljanska občina pomaga, da z novim veleesejmom dobimo tudi dvorano, ki jo slovenska prestolnica tako zelo pogreša.

Svečana otvoritev beograjskega veleesejma

Prihodnje leto bo v Beogradu vsedrjavna razstava

Na zelo svečan način je bil v soboto otvorjen 7. beograjski veleesejm. Otvoritve so se udeležili člani vlade, nemški, sovjetski, italijanski in drugi poslani, razni gostje iz Nemčije, tako dr. Hunke, zastopniki vojske, cerkveni dostojanstveniki, zastopniki kulturnih in gospodarskih organizacij ter državnih ustanov in uradov. Ko je prišel kraljev odposlanec general Peter Petrović, je stopil pred mikrofon predsednik veleesejma Milan Stojanović, ki je izjavil: Naše prve misli naj veljajo pokrovitelju veleesejma kralju Petru II. Ker bo drugo leto otvorjen jesenski beograjski veleesejm na dan kraljeve polnoletnosti, bo priredil veleesejm veliko državno gospodarsko razstavo, da bo mogel videti mladi kralj stanje vseh panog našega gospodarstva. Da se bo mogel v zadostnem obsegu pokazati razvoj našega kmetijstva in živinoreje, je veleesejska uprava že začela delati na to, da se postavi veliki kmetijsko-živinorejski oddelk na veleesejmu. S pomočjo trgovinskega in kmetijskega ministristva ter beograjske občine so za to potrebna sredstva že zagotovljena.

Naša želja je, da služi naš veleesejm kot ustanova za zamenjavo blaga in kot šola za čim boljše organiziranje gospodarstva. Veleesejm naj daje podnet k izpopol-

nitvi vseh naših gospodarskih panog.

Nato je govoril beograjski župan Jevrem Tomić, ki je zlasti poudaril, da je postal Beograd gospodarsko središče Jugoslavije šele z beograjskim veleesejmom. Nobeno mesto na Balkanu nima tako srečne lege za izvrševanje tako pomembne misije kakor Beograd. Občina bo zato tudi vedno podpirala beograjski veleesejm. Svoj govor je zaključil z vzklikom kralju Petru in vsemu kr. domu.

Nato je govoril trgovinski minister dr. Andres. Beograjski veleesejm je danes že na trdnih temeljih in se je uveljavil kot gospodarska potreba. To dokazuje tudi uspeh letošnjega veleesejma. Že takoj ob nastanku veleesejma se je videlo, da je bila z njim izpolnjena občutna praznina. Beograd, ob dveh velikih plovniških rekah, na križišču zapada in vzhoda, največje potrošniško središče v državi, je naravnost poklican, da ima veleesejm. S priznanjem je nato omenil razstavo pasivne zaščite prebivalstva, ki jo je organizirala beograjska občina, z enakim priznanjem pa tudi turistično. Nato je govoril o razstavljenih industrijskih in obrtniških izdelkih ter omenil težave, ki jih morata premagovati naša industrija in obrt. Te težave se morajo premagati, ker se brez povečanja naše

industrijske in obrtne delavnosti ne more povečati zaposlenost delavstva. V ta namen pa je potreben tudi preudaren načrt. Potrebno je dirigirano gospodarstvo, v katerem je določena tudi veleesejmom pomembna naloga. Veselja, da se bo beograjski veleesejm še razširil. Ravno tako je vesel napovedi drž. gospodarske razstave za prihodnje leto. Vsa ta prizadevanja spremlja kr. vlada s simpatijami. Nato je proglasil trgovinski minister dr. Andres beograjski jesenski veleesejm za otvorjen.

Gostje so si nato ogledali posamezne razstave, zlasti pa nemško, italijansko, grško, slovaško, madžarsko in druge razstave tujih držav. Vse te razstave so bile posebej slovesno otvorjene. Splošna sodba obiskovalcev veleesejma je bila, da pomeni letošnji veleesejm nov napredek in nov uspeh.

Nove optimistične vesti o nabavah bombaža

S pooblastilom tekstilne industrije ter v soglasju z Direkcijo za zunanjo trgovino se je ustanovil poseben odbor z g. Milijem Pavlovičem na čelu. Ta odbor je dobil široka pooblastila za nabavo bombaža v Turčiji, Egiptu in SSSR. Glede nabave 3000 ton turškega bombaža so bila pogajanja že uspešno zaključena, ugodno tudi napredujejo pogajanja za nabavo še nadaljnjih 6 do 8 tisoč ton. — Istočasno pa se vodijo pogajanja tudi za nabavo egiptskega bombaža, ki je cenejši ko turški, poleg tega pa odlične kakovosti. More se upati, da bodo tudi ta po-

Miloš Oset — petdesetletnik

Eden najbolj vidnih predstavnikov našega gospodarskega življenja v obmejnem ozemlju pa tudi v Sloveniji sploh je g. Miloš Oset, lastnik veletrgovine s špecijskim in kolonialnim blagom v Mariboru. Nihče, kdor vidi njegovo vzravnanost moško postavo, polno mladeniške svežosti in energije, mu ne bi prisodil, da slavi v ponedeljek petdesetletnico svojega rojstva.

Jubilant zavzema v javnosti dokaj častnih in vplivnih mest. Ze drugo trolejtoje stoji na čelu Združenja trgovcev za mesto Maribor, za katero neumorno deluje. Napredek trgovstva mu je prirastel k srcu, zanj se ne prestopa poteguje in skuša s svojimi zvezami doseči, kar se sploh da. Marsikak korak dalekosežne važnosti se mu je spričo odločnega nastopa in pravočasnega potrkanja na prave duri posrečil v prid našega gospodarskega življenja.

Miloš Oset je bil rojen dne 9. septembra 1890. na Gorici pri St. Juriju v celjski okolici. Posvetil se je trgovstvu in se učil v Celju in v Ljubljani pri staroznani tvrdki Ivan Perdan. Trgovsko prakso je delal kot sotrudnik v Ljubljani, potem pa v Ptuj pri tvrdki Senčar. Pri renomiranih tvrdkah, kjer je sodeloval, si je pridobil solidnega znanja, predvsem pa se mu je vcepil duh realnosti in trgovskega poštenja.

Slavljenec se je končno osamosvojil in odprl trgovino leta 1919. v obmejnem trgu Muti v Dravski dolini, kjer je bil po preobratu tudi gerent. Šel je v ta ogroženi kraj po želji Družbe sv. Cirila in Metoda, da utrdi kot slovenski trgovec naše narodne vrste, kar se mu je tudi v veliki meri posrečilo. Toda Muta mu ni nudila onega gospodarskega razmaha, ki ga je vedno imel pred očmi. Leto kasneje ga že vidimo v našem Mariboru, kjer je kmalu po prihodu prevzel veletrgovino M. Ziegler na Glavnem trgu, ki jo je v najkrajšem času spremenil v eno najodličnejših slovenskih podjetij.

Mnogostransko je udejstvovanje g. Miloša Oseta na gospodarskem polju. Spričo njegove trgovske sposobnosti, bistrega duha in hitre odločitve tudi v izredno zapletenih in važnih zadevah, ga je eden najkrepkejših denarnih zavodov v severni Sloveniji, Posojilnica (Narodni dom), poklical v svojo upravo. Jubilant je član nadzornega odbora Ljubljanske kreditne banke in cenzor Nar. banke, podružnice Maribor. Vidimo ga tudi v reklamacijskem odboru, v protidraginjskem odboru, v častnem sodišču pri okrožni sodnji v Mariboru in na mnogih drugih važnih mestih našega gospodarskega udejstvovanja. Najvažnejše pa je njegovo delovanje kot predsednik Združenja trgovcev v Mariboru, ki mu je v pravem pomenu besede duša in gonilna sila. Prejšnji predsednik in član Zbornice za TOI Ferdo Pinter ni mogel na tem mestu najti boljšega naslednika trdne volje in širokogrudne podjetnosti, predvsem pa pobornika za pravice in napredek na-

šega trgovstva kot današnjega slavljence. Kaj je Miloš Oset svojim stanovskim tovarišem in tudi vsemu našemu gospodarskemu življenju, to ve najbolje oceniti naš trgovski stan, pa tudi vsi drugi, ki so prišli z njim v stike. Pa ne samo v gospodarskem življenju, tudi v nacionalnem pogledu se naš Miloš udejstvuje z vso svojo dušo in svojim ognjevitim srcem. Jubilant je član uprave Družbe sv. Cirila in Metoda v Ljubljani, ki se je kaj pogosto spomni tudi z izdatnimi prispevki.

Menda ga ni narodnega in kulturnega društva v Mariboru, da mu ne bi bil vsaj član. Na tem mestu bi omenili zlasti Sokola in Rotarijee.

Mladi petdesetletnik je mnogo koristil narodni trgovini v severni Sloveniji, zlasti v Mariboru in okolici. Marsikateremu začetniku je nesebično pomagal na noge z aktivno pomočjo, zlasti pa z brezobrestnimi krediti. Naj omenimo pri tej priliki, da se je jublantu zahvaliti, da ni v Mariboru še večjega pomanjkanja blaga v se-

danjih hudih časih splošne nevroznosti, kajti neprestano se trudi, da dobi najpotrebnejše po svojih številnih znanstvih in zvezah v poslovnem svetu, kar potem objektivno in pravično razdeli med mariborske in okoliške trgovce.

Ko mu vsa javnost, posebno pa naš poslovni svet, čestitata k njegovi petdesetletnici, želimo g. Milošu Osetu tudi mi, da bi ga na njegovih vidnih mestih, zlasti pa v vodstvu Združenja trgovcev, videli čilega, vedrega in žilavega še mnogo, mnogo let!

Tekoča goriva in naša gospodarska osamosvojitvev

Referat tajnika dr. I. Pustiška na občnem zboru Zveze trgovskih združenj

Postopanje kartela

S takim nasprotnikom je seveda borba težka. Ta nasprotnik na svoji poti ne izbira sredstev. Osrednji odsek je v svojem apelu na narodne poslance, ki ga je objavil »Trgovski list« z dne 1. marca 1939., naštel precej sredstev in metod, ki si jih ta kartel poslužuje.

Značilen primer velikopoteznosti sredstev kartela je opisan v točki 6. tega apela.

»Da bi kartel čimprej postal absoluten vladar situacije na jugoslov. trgu in mogel čimbolj navijati cene, pošilja od v naši državi zbranega denarja ogromne vsote v inozemstvo, da s tem denarjem odvrne druge tuje dobaviteljece nafte od trga v Jugoslaviji. Rafinerija na Reki, ki je do leta 1928, dobavljala dravograjski rafineriji nafto, je dobila enkratno odpravnino v višini 6 milijonov lir in dobiva stalno letno rento zato, da nam jugoslovanskim trgovcem noče prodajati blaga in da ne dela kartelu konkurence.

Pred dvema letoma se je ustanovila v Trstu »Aquila«, največja rafinerija v Evropi, ki je navezana na to, da eksportira 60% svoje produkcije. 6. 1. jan. je tudi »Aquila« od jugoslovanskega bencinskega kartela po pogodbi vezana, da ne sme ničesar več v Jugoslavijo dobaviti.

Cez 20 romunskih tvrdk je istotako vezanih od jugoslovanskega kartela, da ne dobavljajo našim trgovcem blaga.

Tvrdka Motoroil je imela v enem samem letu 10 različnih tvrdk v Romuniji in Italiji za dobaviteljce, ker je kartel eno za drugo podkupil, da niso hotele več dobaviti blaga.

Ves ta ogromni denar pa izžema kartel od naših ljudi zato, da si jih more tembolj zaslužiti in da napravi vso državo odvisno od njega. Ko mu bo to uspelo, pa bo prišel z novimi represalijami, kot se je to že 2 krat zgodilo, ko je kartel radi zvišanja carine na nafto štrajkal in je bencin veljal v Beogradu 20 din liter, na Bledu pa 50 din liter.

V primeru vojne pa bi bila naša država izročena njemu na milost in nemilost.

Taktika kartela

Zanimiva je tudi taktika kartela, da na očitke nikdar ne odgovarja, vsaj ne stvarno in da nikdar ne toži, čeprav se proti njemu javno grmadijo taki očitki, da jih človek sprva verjeti ne more. Tako je bil letos napaden kartel z odprtim pismom, ki sta ga objavila »Trgovski list« in beograjsko »Vreme«, da je zakrivil pomanjkanje petroleja s tem, da je z različnimi mahinacijami preprečil uvoz petroleja domačim uvoznikom, obenem pa sam ni hotel več prodajati petroleja — to je z ozirom na spreminjanje odstotka petroleja in bencina v mešanici, ki jo imenujemo neprečiščeno nafto prav lahko storil; statistika

uvoza gotovega petroleja pa pokaže, da se je v l. 1938. uvozilo 9412 ton petroleja, l. 1939. pa samo 5504 tone — in je torej petroleja povsod v državi zmanjkalo. Ko je bil kartel poklican na odgovornost, pa trdi odprto pismo, da je z nepravilno kalkulacijo dosegel znižanje monopolne takse na petrolej za 2 din pri kg, medtem, ko se je domačim tvrdkam znižala monopolna taksa le za 0-25 din pri kg. Z napačnimi navedbami, kot n. pr. za stroške za predelavo petroleja iz surove nafte (iz kalkulacij je razvidno, da stane predelava v Romuniji 6 par pri kg, kartel jo pa računa 125 din za kg) in za povprečni prevoz blaga (kartel računa 80 par za kg — najdaljši prevoz iz Bos. Broda do Skoplja pa stane 6970 in iz Capraga do Jesenic samo 3560), da je premotil oblasti in s tem oškodoval državo.

Na te povsem konkretne obdolžitve je kartel odgovoril v »Vremenu«, da je njegovo poslovanje pod državnim nadzorstvom. To je res! Samo, kako je to nadzorstvo!

Se do danes nismo slišali, da bi se v tej stvari uvedla kaka preiskava. Sicer je pa po navedbah odprtega pisma popolnoma jasno, podan dejanski stan prevare in bi moralo državno tožilstvo na tako javno obtožbo uvesti kazenski postopek. Seveda se najbrž ni mogla ugotoviti krajevna pristojnost državnega tožilca.

Sicer ima pa kartel v svojem ameriškem predniku lep zgled. Georg Engelbert Graf, znani gospodarski pisec je takole karakteriziral delo ameriškega petrolejskega kartela:

»Nobeno sredstvo ni bilo preumazano in preogabno za Rockefellerja, če je šlo za to, da uniči svojo konkurenco. Standardski kartel je rafinirano izkoristil nedostatke in pomanjkljivosti zakonodaje, da se ga država ni mogla lotiti. Razne družbe je uničil, cele industrijske panoge ugonobil, tisoče eksistenc je ubil, škandal je vpil do neba in pod pritiskom javnega mnenja je končno le napravila vlada temu konec.«

(Dalje prihodnjic.)

Odkritje kraljevega spomenika

Pravi narodni praznik v najlepšem pomenu besede je doživela Ljubljana, ko je na kraljev rojstni dan odkrila spomenik kralju Aleksandru I. Zedinitelju. Iz vseh krajev Slovenije so prišle k odkritju spomenika močne deputacije narodnih, prosvetnih, kulturnih in drugih društev, da se je zbrala v posrečeno preurejeni Zvezdi množica, kakršne Ljubljana že dolgo ni videla.

Slovesnost odkritja spomenika je še povzdignila navzočnost Nj. Vel. kralja Petra II., Nj. Visočanstva kneza namestnika Pavla, kneginje Olge ter kneževičev Nikole in Aleksandra, ki jih je množica navdušeno pozdravljala.

Fanfara ter lepo odpete himne so ustvarile svečano razpoloženje, ko je pozdravil predsednik odbora za postavitve spomenika vse goste. Nato je kralj Peter odkril spomenik in med glasnimi živjokli in pokanjem topov so se dvignile zastave ter se je pokazal veliki spomenik, delo kiparja Dolinarja, v vsej svoji lepoti. Navdušenje množice je doseglo tedaj višek.

Ko je župan dr. Adlešič prevzel spomenik v varstvo mestne občine, so začele polagati vence na spomenik številne deputacije iz vse Slovenije. Ves dan so nato bile pred spomenikom zbrane velike množice ljudstva.

Politične vesti

Med Romunijo in Bolgarsko je bil podpisan sporazum o odstopu južne Dobrudže. Bolgarska zasede nove kraje med 17. in 21. septembrom. Vest o podpisu sporazuma so po vsej Bolgarski pozdravili z velikimi manifestacijami in zvonjenjem. Pred italijanskim in nemškim poslanstvom v Sofiji so priredili manifestanti navdušene ovacije.

Romunski kralj Karol se je moral na pritisk Zelezne garde, s katero se je solidariziral tudi general Antonescu, ter pod vplivom velikih demonstracij v Bukarešti odpovedati prestolu v korist svojega sina Mihaela. Novi kralj Mihael je že prisegel in zasedel prestol.

Demonstracije, ki so se začele v Romuniji po dunajski razsodbi o odstopu Transilvanije, so zavzele posebno velik obseg v četrtke zvečer. Demonstranti so skušali prodreti v kraljevi dvorec. Vodja Zelezne garde Horia Sima je izdal letak, v katerem je protestiral proti odstopu Transilvanije in v ka-

vojni liferant Malaxa, svetovalec kralja Karola Jamandi in drugi.

Gen. Antonescu je poslal brzojavki Hitlerju in Mussoliniju takoj po prevzemu vse oblasti v državi. V brzojavkah naglašajo svojo vdanost obema voditeljema osnih velesil.

V Berlinu smatrajo položaj na jugovzhodu po romunskem preobratu kot jasen ter so prepričani, da bo Sovjetska Rusija ostala še nadalje nevtralna.

Madžarske čete so z regentom Horthyjem na čelu vkorakale v od Romunov odstopljeni Novi Varadin. Madžarske čete so zasedle nato še ves prvi pas, kakor je bil določen v izpraznitvenem dogovoru med romunskimi in madžarskimi oblastmi.

Predsednik angleške vlade Churchill je govoril v spodnji zbornici o vojnem položaju. Med drugim je dejal: Zgodovinska transakcija med Vel. Britanijo in Združenimi državami Sev. Amerike je bila v Angliji in Ameriki sprejeta z odobravanjem. Napaka pa bi bila, videti v tem sporazumu kaj več kakor je povedano v uradnem sporočilu. Z izročitvijo rušilec ni bila kršena nobena mednarodna določba. Rušilci bodo takoj izročeni v službo vojne mornarice. Nato je govoril o Romuniji ter dejal, da je bil vedno za to, da se Dobrudža vrne Bolgarski. Tudi ni bil zadovoljen z načinom, kakor se je postopalo z Madžarsko. Vel. Britanija pa more priznati samo teritorialne spremembe, ki so nastale s svobodnim pristankom zainteresiranih sil.

Churchill je nato govoril o zračni vojni, ki postaja vedno bolj ostra in ki se bo še stopnjevala. Nemci so v večji meri izkoristili svoje sile, da si osvoje zračni prostor, ko mi. Dosedaj so izgube v letalih kakor 1 : 3, v letalcih pa 1 : 6 v korist Anglije. Nemci morejo svoje napade še zelo povečati, a tudi mi svojo obrambo. Ni res, kar pravijo Nemci, da je bilo v avgustu uničenih 1921 britanskih aparatov, ker jih je bilo uničenih samo 558. Zaradi zračnih napadov je bilo ubitih 1075 civilistov. Od 13 milijonov hiš v Angliji je 800 tako poškodovanih, da se ne morejo več popraviti. Vlada pripravlja načrt, da se bo revnejšim ljudem povrnila vsa škoda od zračnih napadov.

Moramo biti pripravljene, je nadaljeval Churchill, da bomo morali živeti nekaj časa v stisnjenih razmerah. Toda če pride do vojne živcev in volje, bomo Angleži vzdrali. Naj nihče ne misli, da je nevarnost napada na Anglijo že minila ali da bo minila, kakor hitro je za nami 15. september. Zima s svojimi viharji more spremeniti pogoje za boj, ni pa treba, da bi zato popustila vojna na sili. Ne odkrivam nobene tajnosti, če rečem, da je naša obrambna sila zelo narasla. Pred nekaj dnevi smo mogli svoje ladje v Sredozemskem morju zelo okrepi in naše ladje so se ustavile tudi na Malti ter oskrbele tamkajšnje branitelje s potrebnim materialom. Gibanja naših sil sovražnik ni motil. Priznati se morajo v vzhodnem Sredozemskem morju težke borbe v kratkem. Gledali pa bomo na to, da bomo gospodarji v vsem Sredozemskem morju. Nato so bile seje zbornice odložene do 18. septembra.

Londonski poročevalci ameriških listov pišejo v svojih cenzuriranih poročilih, da se je začela zračna borba med Nemčijo in Anglijo na življenje in smrt. V zadnjih 24 urah je bilo v Londonu in okolici 7 letalskih alarmov, od katerih so nekateri trajali po par ur. Nemški bombarderji mečejo najprej bombe za razsvetljavo, nato bombe, ki naj terorizirajo prebivalstvo in šele nato bombe s težkim razstrelivom. Listi pravijo, da je bilo v soboto nad Anglijo do 2000 nemških letal.

Tudi angleški bombniki napadajo nemške kraje v vedno večjem obsegu. V petek so metali bombe na vojne objekte v Regensburgu in Nürnbergu ter druge kraje, dočim so napadi na Berlin že redni vsakonočni pojavi.

Pri zadnjem napadu na London je bilo po angleških vesteh ubitih nad 400 oseb, težko ranjenih pa okoli 1300.

Ameriški zunanji minister Hull je poslal japonski vladi noto, v kateri opozarja, da polaga ameriška vlada veliko važnost na to, da ostane dosedanji položaj Indokine ter Nizozemske Indije nespremenjen.

Sovjetska agencija TASS javlja, da je pooblaščenca, da demantira o sestanku Stalina s nemškim veleposlanikom v. Schullenburgom. Ze 6 mesecev ni govoril Stalin z veleposlanikom. Neresnična je tudi vest o bližnjem ozkem sodelovanju med Nemčijo, Italijo, Japonsko in Sovjetsko Rusijo, ker da so se sile osi in Japonska odrekle pakta proti kominterni.

Med francosko Indokino in Japonci je prišlo do sporazuma ter bodo smele japonske čete skozi Indokino udariti na Kitajsko. Do sporazuma je prišlo na pritisk Nemčije.

Denarstvo

Promet na Ljubljanski borzi v avgustu

Hranilne vloge narasle

V juliju so narasle vloge pri slovenskih hranilnicah za 23 milijonov

Po podatkih Zveze jugoslovenskih hranilnic v Ljubljani so narasle v juliju 1940. pri 29. slovenskih samoupravnih hranilnicah vloge na knjižice za 73 milij. na 763.684.597 din, vloge v tekočem računu za 157 milij. na 223 milij. 514.609 din. Tudi število vlagateljev se je gibalo ugodno ter je naraslo število knjižic pri 11, tekočih računov pri 4, skupno število vlagateljev pa pri 9 zavodih ter znaša sedaj 125.928. Povečanje vlog ni morda samo slučajen pojav pri 1 ali drugi hranilnici, temveč je splošen, ker je naraslo stanje vlog na knjižice pri 18 zavodih, po tekočih računih pri 13 zavodih, skupno stanje vlog pa pri 20 hranilnicah (od 28, ki sprejemajo vloge). Po spomladanskem vznemirjenju vlagateljev dokazujejo te številke znatno zboljšanje na denarnem trgu ter veliko zaupanje vlagateljev v hranilnice in v denarne zavode sploh.

Stanje Narodne banke

Izkaz Narodne banke z dne 31. avgusta navaja naslednje izpremembe (vse številke v milij. din):

Kevinska podloga je narasla za 11'3 na 2.330'4.

Devize izven podloge so se povečale za 2'4 na 556'0.

Vsota kovanega denarja se je zmanjšala za 25'9 na 267'1.

Posojila so se zopet zmanjšala, in sicer za 34'1 na 1.650'8. Menična posojila so padla za 33'4 na 1.473'0, lombardna pa za 0'8 na 177'7.

Eskont bonov za drž. obrambo se je dvignil za 33'0 na 4.598'0.

Razna aktiva so se zmanjšala za 45'8 na 1.840'6.

Obtok bankovcev je zaradi ultima narasle za 293'3 na 12.241'1, obveze na pokaz pa so padle za 300'97 na 2.181'5.

Razna pasiva so se zmanjšala za 29'2 na 330'9.

Dejanska vrednost vse podloge je izkazana s 3728'8 ter je skupno kritje naraslo od 25'71% na 25'85 odstotka, samo zlato kritje pa od 22'81 na 22'85%.

Obrestna mera je ostala še nadalje neizpremenjena.

Zlato prihaja zopet v večjih količinah v Združene države Sev. Amerike. V 1. tednu avgusta je prišlo zlata za 12 milijonov dolarjev, v 2. za 85 in v 3. tednu že za 100 milijonov dolarjev. Največ tega zlata je prišlo iz Kanade.

Zunanja trgovina

Jugoslovansko-romunska trgovinska pogodba je bila podaljšana do 31. oktobra 1940.

Monopol špirta je bil uveden v Romuniji 1. 1938. in sedaj so bili objavljeni prvi podatki o njegovem poslovanju. Lani je proizvedla Romunija 490.000 hl špirta, za 35% več ko 1. 1938. Predelano je bilo 3,5 milijona stotov surovin, od česar je odpadlo 50% na sladkorno repo, 26% na krompir in ostalo na druge pridelke.

V prvem polletju 1940 je znašala romunska proizvodnja petroleja 3.045.000 ton proti 3.100.000 tonam lani.

Proizvodnja premoga v Belgiji je že dosegla po nemških vesteh 72,8% normalne proizvodnje v začetku 1. 1940.

Na Grškem bo žetev pšenice za 5 do 7% slabša, čeprav je bila posejana mnogo večja ploskev ko lani, nasprotno pa bo pridelek rži, ječmena in koruze letos znatno večji. Slaba žetev pšenice povzroča na Grškem velike skrbi, ker je dovoz iz Argentine, Avstralije in Kanade skoraj nemogoč. Trgatev korintskega grozdja pa se cení za četrtino boljše od lanske. Izvoz tega grozdja pa povzroča skrbi, ker bo letos izvoz v Anglijo, ki je bila najboljši kupec, nemogoč. Pridelek bombaža bo letos tako visok ko lani.

Devize

Skupni devizni promet v avgustu t. l. je bil zelo skromen, saj je dosegel komaj 28,51 milij. din, kar znači — v primeri s prometom v juliju — padeč deviznega prometa za nad 14 in pol milijona dinarjev, a v primeri s prometom v avgustu 1938. za skoraj 17 milijonov din.

Totalni devizni promet v prvih osmih mesecih leta 1940. je znašal 361 milijonov din, tedaj za 12,6 milij. din več kakor v letu 1939. in celo 128,9 milij. din več kakor v letu 1938.

Največji promet v avgustu t. l. izkazuje deviza Berlin v višini nad 23 milij. din, znatno manjši pa je bil v devizi Curih (3,34) in New York (1,95).

Efekti

Efektivi promet je bil v avgustu zelo skromen; delnice Narodne banke so bile zaključene dne 7. VIII. 1940. na bazi din 7.800, delnice Kranjske industrijske družbe, Jesenice, pa dne 14. m. m. po tečaju din 148'—. V ostalih vrednostnih papirjih sploh ni bilo prometa.

Tendence za državne efekte je bila v avgustu 1940. nespremenjeno stalna, tečaji pa so tekom avgusta porasli za nekaj poenov, kot je razvidno iz te-le primerjave:

1. avgusta 1940.

	din
7% invest. posojilo	96'50 98'—
8% Blairovo posojilo	97'— 98'—
7% Blairovo posojilo	93'— 94'—
7% Seligmanovo pos.	98'— 100'—
4% agr. obv. (1921)	50'— 51'—
6% begluške obv.	76'50 78'—
7% stabil. posojilo	93'— 95'—
6% obv. dalm. agr.	70'50 71'50
2'5% vojna škoda	439'— 444'—

Blagovni trgi

Žito:

Tendence za žito in deželne pridelke je bila skozi ves mesec avgust nespremenjeno trdna, promet malenkosten. Cene pšenice in koruze niso beležile v službeni tečajnici ljubljanske borze, ker so itak bile po znani uredbi maksimirane. Intervencijske cene pšenice v številni maržo (din 13'—) so bile za dobavo do 31. okt. 1940. določene z din 325'50 za 81 kg hektolitrske teže in z 2% primese (vse za 100 kg franko šlep ali franko vagon nakladalna postaja), din 323'— za 80 kg, dinarjev 320'50 za 79 kg, din 318'— za 78 kg, din 315'50 za 77 kg, dinarjev 313'— za 76 kg, din 310'50 za 75 kg, dalje din 308'— za 74 kg, din 305'50 za 73 kg, din 303'— za 72 kg, din 300'50 za 71 kg in din 289'— za 70 kg težko pšenico.

V avgustu je skočila cena baške rži za din 125'— pri 100 kg (od din 225—230 na din 350—360), baškega in sremskega ječmena tudi skoraj v isti višini, dočim se je oves tekom avgusta podražil za 65 dinarjev, ajda pa za 55 din pri 100 kg, pšenični otrobi pa za din 25—30.

Deželni pridelki:

Tendence je bila vseskozi stalna oz. trdna, promet pa neznaten.

Grška vlada je odredila, da je sladkor od 10. septembra dalje racionaliziran. Na Danskem pa je racionaliziran bel kruh, dočim je prodaja rženega kruha še nadalje prosta.

Turško kmetijsko ministrstvo je dovolilo nov kredit v višini 400.000 turških funtov Zvezi kmetijskih družb za pospeševanje kmetijstva.

Družba »Westfälischer Zellstoff« je zvišala svojo delniško glavniko od 3,6 na 6,4 milijona RM. 210 milijonov rubljev bo sovjetska vlada investirala v znane Zlatonstovske kovinske zavode v svrhu njih reorganizacije.

30. avgusta 1940.

	din
7% invest. posojilo	99'— 100'—
8% Blairovo posojilo	98'— 99'—
7% Blairovo posojilo	93'— 94'—
7% Seligmanovo pos.	100'— 101'—
4% agr. obv. (1921)	51'— 52'—
6% begluške obv.	76'— 77'—
7% stabil. posojilo	96'— 99'—
6% obv. dalm. agr.	68'50 69'50
2'5% vojna škoda	442'— 445'—

Izmed državnih efektov je tekom avgusta nazadoval tečaj pri begluških obveznicah in pri dalmatinskih obveznicah za en oziroma dva poena, sta pa ta dva vrednostna papirja dosegla v začetku septembra t. l. že nekoliko višje tečaje. Edino 7% Blairovo posojilo je v avgustu notiralo brez izprememb.

Delnice Narodne banke so notirale začetkom avgusta t. l. na bazi din 7.900 v povpraševanju in din 8.000 v ponudbi, sicer pa so beležile najnižje 13. oz. 28. avgusta 1940., t. j. din 7.600 za denar in din 7.800 za blago.

Delnice Trboveljske premogokopne družbe so tekom avgusta beležile sicer še precej visoko, vendar pa s padajočo tendenco; tako so v začetku avgusta t. l. še notirale din 300'— v povpraševanju, a din 305'— v ponudbi, zatem polagoma tečajno popuščale in koncem avgusta beležile dinarjev 280'— za denar ter din 295'— za blago.

Nasprotno pa so delnice Kranjske industrijske družbe beležile dosledno brez izprememb, seveda le povpraševanje na bazi dinarjev 148'—.

Ostali industrijski in bančni vrednostni papirji tudi v avgustu niso notirali.

frizi so bili prodani na bazi din 1175 (za 7—10 cm, do 95 cm), 1300 dinarjev (od 10 cm dalje, od 1 m navzgor) in 1000 dinarjev (za 5 in 6 cm blago). Mecesne deske so bile v avgustu prodane na bazi din 1.100'—, din 1.150 in dinarjev 1.200'—, smrekove deske po tečaju din 625'—, din 650'—, din 680'— ter din 690'— za 1 kbm, dalje trami smreka-jelka po ceni din 300'—, din 315'—, din 325'—, din 330'— in din 350'— za 1 m³. Prva bukova drva so bila zaključena po tečaju din 120'—.

Položaj na našem lesnem trgu je slej ko prej še vedno zelo, zelo nejasen; to je tudi glavni vzrok slabih kupcij! Sicer je domači konsum razmeroma normalen, vendar o kakem živahnem prometu sploh ne more biti govora.

Produkcija mehkega lesa, predvsem tesanih tramov in desk (smreka-jelka) v najobičajnejših dimenzijah je še primerno zadovoljiva, nasprotno pa se producira iz trdega lesa v vedno manjšem obsegu in le za gotova naročila v določenih dimenzijah. Izjemo tvorí les za izdelovanje celuloze (bukov!).

Zaloge mehkega lesa, tako smreke kakor jelke, so nekako normalne, ker je po izdelanem blagu (smreka-jelka) stalno močno povpraševanje na eni strani zaradi večjih potreb vojaške uprave, na drugi strani pa zaradi številnih gradenj za privatne in javne namene. Povsem drugačen pa je položaj glede zalog trdega izdelanega blaga (bukov, hrast), kajti na zalogo nihče več ne producira, stare zaloge pa so že popolnoma izčrpane oziroma razprodane. Žal so čedalje redkejša povpraševanja po trdem lesu.

Nekoliko drugačno sliko kaže produkcija drv in oglja. Drva so se producirala v skrajnih možnih količinah za domačo porabo, še več pa za izvoz; kajti v inozemstvo so šla bukova drva ne za gorivo, marveč za izdelovanje celuloze, po mnogo ugodnejših cenah, kakor bi jih bilo mogoče doseči doma. Z ozirom na maksimiranje cen drvom za kurjavo po znani uredbi, pa je produkcija drv še intenzivneje zalagala inozemska tržišča vse dotlej, dokler ni bila znova uvedena visoka pristojbina (din 500'—) za vsak izvoženi vagon drv v inozemstvo. S tem je na eni strani močno prizadeta naša slovenska produkcija drv, ker je na tem polju prednjačila vsej državi, na drugi strani pa se kljub tem drakonskim odredbam vseno ne pojavljajo na domačem trgu cenena drva v zadostnih količinah. Kajti uveljavljanje uredbe o maksimiranju cen drvom čim dalje bolj otežkoča redno trgovino z drvimi, ker se te uredbe naši manjši producenti (kmetje, zlasti v okolici večjih mest) sploh ne drže! In povsem naravna posledica maksimiranja cen drvom, ki so bila zlasti pri nas v Sloveniji pred maksimiranjem dokaj cenejša, je nagel porast cen drvom za kurjavo pri kmečkih producentih.

Tako je kmet-producent lahko prodajal na ljubljanskem trgu meter bukovihi drv po 170 dinarjev, dočim je v tem času smel legalni trgovec, ki plačuje za to davek, prodajati bukova drva (v smislu magistratne odločbe, a na temelju omenjene ministrske uredbe o maksimiranju cen drvom) le največ po din 125'— za 1 pr. m franko kolodvor, torej za nad din 20'— ceneje, kakor pa faktično ta drva n'je ga stanejo. Seveda je na ta način vsaka legalna trgovina oziroma trgovanje naših rednih trgovcev povsem onemogočeno! A posledica tega kaotičnega stanja je, da v Ljubljani n. pr. že par tednov počiva legalna trgovina z drvimi.

Les:

Tendence za mehki les je bila ves avgust nespremenjeno stalna, za trdi pa mirna. Promet je bil najobsežnejši v celuloznem lesu, znatno manjši pa v hrastovih frizih, v drvalih, deskah ter tramih.

Cene so čvrste za mehki les in za približno 10—15 dinarjev pri kub. metru višje koncem avgusta nego koncem julija; trdne za hrastov les, ki je notiral brez večjih sprememb in zelo trdne tudi za bukove les, ki je v noticah borzne tečajnice koncem avgusta dražji za približno 20—25 din pri kbm. Največji zaključek izkazuje les za celulozo, ki je bil dne 7. avgusta javno prodan na naši borzi po ceni din 140'— za en prostorninski meter, v višini 2,10 milij. dinarjev (nad 500 vagonov). Hrastovi

Mogočna zdravilna moč narave

se še posebno izraža v naravnih ROGAŠKI SLATINI

Dosti boljše tudi ni za trgovce v drugih krajih naše banovine. Če bo to stanje trajalo še kaj dolgo, bodo sami konsumentje končno le prisiljeni seči po radikalnejših sredstvih, ker zima se bliža, drv pa je že zdaj čim dalje manj na trgu, kar je seveda le vzrok prozorne špekulacije. Tudi drugod bo spravila uredba o maksimiranju cen trgovcev z drvimi ob redni posel in s tem ob redni eksistenčni zaslužek ter privedla do tega, da bo poslej nastopal kot prodajalec samo kmet, pa bodisi kot producent bodisi kot ilegalni trgovec. Kar pa zadeva upoštevanja znane uredbe o maksimiranju cen drvom, lahko trdimo, da se je v bistvu sploh nihče ne drži, kar dokazuje dovolj prej navedeni kričeči primer iz vsakdanje prakse.

Produkcija oglja

Produkcija oglja je zelo zadovoljiva in tudi cene so še dokaj primerne. Veliko tega blaga izvozimo predvsem v Nemčijo po dokaj ugodnih pogojih.

Izvoz je čedalje manjši tako v Italijo kakor tudi v druge države; Italija namreč še vedno ne izdaja novih uvoznih dovoljenj. Razmeroma zadovoljivo se razvija naša kupčija z Madžarsko, kamor izvažamo precej desk in tramov, pa tudi nekaj oglja. Nemčija se zadnji čas bolj zanima za naš trdi les; izvažamo nekaj več hrastovih frizov in podobnega blaga.

Izglede za bodočnost niso posebno razveseljivi, vse pa čaka na izboljšanje našega izvoza v Italijo, kamor gre sedaj le še ono blago, ki ga moramo po starih zaključkih sukcesivno dobavljati. Prenagljenost v plačevanju previsokih cen bi se lahko že v bližnji bodočnosti kruto maščevala.

Posebna pravica Gospodarske zveze

Ban dr. Natlaččen je odločil na podlagi uredbe o ukrepih za preskrbo prebivalstva in vojske s kruhom, da se poveri preskrbovanje prebivalstva v vseh srezih dravske banovine ter v mestih Ljubljana, Celje, Maribor in Ptuj v smislu uvodoma navedene uredbe Gospodarski zvezi v Ljubljani. Na njeno zahtevo in račun se v dravski banovini vrši prisilni odkup pšenice in pšenične moke po določbah navedene uredbe. Za poslovanje Gospodarske zveze v tej zvezi izda kr. banska uprava posebne odredbe.

Okrožni urad za zavarovanje delavcev v Ljubljani opozarja delodajalce

da so v prejšnjem mesecu dostavljeni plačilni nalogi zapadli v plačilo. Prispevki morajo biti poravnani v osmih dneh po prejemu plačilnega naloga!

Za čuvanje pravice zavarovancev do pokojnine je potrebno, da so zavarovani prispevki dejansko plačani!

To opozorilo je smatrati kot opomin! Proti delodajalcem, ki ne bodo poravnali prispevkov, mora urad uvesti prisilno izterjavo brez predhodnega opomina. Urad izvršuje važne socialne dolžnosti, ki ne dopuščajo odlašanja.

Vlaganje prošelj za dovolitev zvišanja cen

Kr. banska uprava — referent za kontrolo cen — objavlja:

Vsem trgovskim obratom, ki ne bi vlagali prijav za odobritev cen po čl. 2. uredbi o kontroli cen na tiskovinah, ki se dobe pri referentu za kontrolo cen, in bi teh tiskovin ne izpolnili predpisno, bodo prijave vrnjene v izpolnitev. Prijavi je priložiti prav tako na tiskovini izpolnjen prepis. Originalna prijava se mora kolkovati po tarifni postavki 1. in 5. taksnega zakona s kolkom za din 30, prepis ostane nekolikov.

Industrijski obrati vlagajo prijave na s strojem pisanih, kolikovanih vlogah. Priložiti morajo tem vlogam podatke o ceni pred septembrom 1939, o ceni pred odobritvijo ter zvišani ceni, ki se naj odobri.

Prijavi je priložiti kalkulacijo, s katero se utemeljuje zvišanje. Tudi ta priloga se mora priložiti v originalu in prepisu.

Ako se želi dostavitev obvestila o rešitvi pospešiti, naj se priloži prijavi frankirana in z naslovom trdke opremljena kuverta.

Po trgovinskih pogajanjih z Nemčijo bodo pogajanja z Italijo

Koncem septembra se sestane Jugoslovansko-nemški stalni gospodarski odbor. Sedaj se poroča z informiranega vira, da se takoj po teh pogajanjih sestane tudi Jugoslovansko-italijanski stalni gospodarski odbor, ki je bil predviden že v juniju. Sestanek bo najbrže v Beogradu. Šele po teh pogajanjih se začne trgovinska pogajanja s Švico in še z nekaterimi drugimi državami.

Združenje obrtnikov slikarskih in sorodnih strok v Mariboru

je imelo te dni sestanek, na katerem so deloma ugodili zahtevam pomočnikov po zvišanju prejemkov. Dosegel se je sporazum, po katerem se zvišajo urnine za 50 par v vseh kategorijah. Prvo izplačilo je določeno že za 7. t. m. Združenje poziva vse mojstre, da se točno drže sklepa.

Lastniki motornih vozil

se v lastnem interesu pozivajo, da v primeru preureditve motorjev za pogon z domačimi pogonskimi sredstvi (metanom, ogljem, drvmi itd.) to takoj, najkasneje pa v treh dneh po končani preureditvi, sporoče v Mariboru predstojništvu mestne policije, soba št. 4. One, ki ne bi prijavili take spremembe glede pogonskega sredstva v predpisanem roku, bodo zadele zelo stroge kazni v smislu člena 243. zakona o ustroju vojske in mornarice in člena 44. vojaško-kazenskega zakonika.

»Službeni list«

Kr. banske uprave dravske banovine z dne 4. septembra objavlja: Ukaz o sprejetju ostavke gradbenega ministra dr. Kreka in imenovanju za ministra brez listnice ter o imenovanju Danila Vulovića za gradbenega ministra — Uredbo o kontroli cen na drobno — Uredbo o izjemnem sprejemanju učencev v V. razred učiteljskih in

o skrajšanju šolskega leta 1940./41. za redne učence V. razreda — Odredbe o prevodbi slušateljev juridične fakultete v Ljubljani po uredbi od 20. XII. 1938. — Odločbo o odpremljanju pšenice in pšenične moke iz glavnega proizvajalnega okolja — Odločbo o pregledu sadja, namenjenega za inozemstvo — Odločbo glede preskrbovanja prebivalstva s kruhom v dravski banovini — Odredbe o prometu z živimi parkljarji.

Nova nemško-turška trgovinska pogodba

Po informacijah iz turških gospodarskih krogov določa nova trgovinska pogodba višino blagovnega prometa med obema državama na približno 800 milijonov din. Nemčija bo dobavljala Turčiji predvsem stroje, tovarniške instalacije, kemikalije in farmacevtske izdelke. V turškem izvozu v Nemčijo zavzemajo glavno

mesto tobak in agrarni proizvodi. Nemci so zahtevali, da jim Turki dobavljajo tudi kromovo rudo, na kar pa Turki niso pristali. Ravno tako so Turki odklonili nemški predlog, da se zviša obračunski tečaj za nemško marko. Pogodba ima posebno klavzulo, da bo Turčija dobavila Nemčiji samo toliko blaga, v kolikor bo nemško blago prihajalo v Turčijo.

Argentina je prepovedala izvoz pšenice

Argentina je prepovedala izvoz pšenice razen v sosedne ameriške države. A tudi za izvoz v te države je potrebno posebno dovoljenje. Dovoljen pa je izvoz pšenice v druge države, če je bila kupčija sklenjena že prej. Argentinska vlada utemljuje prepoved z znatnim znižanjem domačih zalog. Po uradnih podatkih je padel argentinski izvozni presežek na 850.000 ton.

Najvišje cene za meso, mast, slanino in moko v naši banovini

Na podlagi čl. 5., odstavek 1. uredbe o kontroli cen z dne 5. februarja 1940 (Sl. list št. 68/15) določam te-le najvišje cene za meso:

Goveje meso

Čl. 1. Cena 1 kg govejega mesa sme znašati največ:

a) za meso prve vrste sprednjega dela din 16, zadnjega dela din 18—;

b) za meso druge vrste sprednjega dela din 13, zadnjega dela din 15—;

c) v mesarijah, kjer se prodaja meso sprednjega in zadnjega dela po enaki ceni in je to v ceniku izrecno označeno, sme znašati cena 1 kg govejega mesa I. vrste največ din 17, druge vrste največ din 14.

Čl. 2. Meso prve vrste po čl. 1. te odločbe je meso volov in telic, ki je bilo označeno pri mesnem ogledu z žigom kot tako. Vse ostalo meso je meso druge vrste.

V smislu čl. 1. te odločbe se prodajajo po cenah za sprednji del tile mesni kosi: meča, prsa in robček, vrat, podplečje, debela rebra, sprednji bočnik, zadnji bočnik, podtrebušnica ter odrezki od izrezkov, po cenah za zadnji del pa tile mesni kosi: šimbas, pljučna pečenka, roža, notranje stegno, zunanje stegno, zadnje stegno, kugla, bržola, debelo pleče.

Čl. 3. Za priklado se določajo te-le najvišje cene: jezik din 18, srce 10, ključa 6, jetra 14, vranica 12, ledvice 16, vampi 10, črevesni loj, surov 6 din, črevesni loj, spuščeni din 8, ledvični loj, surov din 12, ledvični loj, spuščeni din 14, koža 16, glava 8, možgani din 20 za kg.

Te cene veljajo, ako se prodaja priklada posebej. Ako se dodajajo ti kosi kot priklada mesu, se prodaja priklada po isti ceni kakor meso.

Čl. 4. Priklada se sme dodajati k naslednjim mesnim kosom v naslednjih odstotkih teže: k prsom in trebušnici do 10%, jeter, srca in kosti, k plečetu ali stegnu, popolnoma očiščenemu, 20 do 25%, k rebrom 5 do 10%.

Čl. 5. Po višjih cenah, kakor so določene v čl. 1., se smejo prodajati tile specialni kosi govejega mesa: a) kot izrezki: popolnoma

očiščena pljučna pečenka po ceni din 26, notranje in zunanje stegno, kugla, pleče po ceni do din 24 za kilogram; b) bržola po ceni do din 22.

Telečje meso

Čl. 6. Cena za kg telečjega mesa sme znašati največ: za hrbet din 18; za stegno in pleča din 16, za vrat in prsa din 14.

V mesarijah, kjer se prodaja telečje meso po običaju in označbi v ceniku po enotni ceni, sme znašati ta cena največ din 16.

Čl. 7. Priklada k telečjemu mesu se prodaja po najvišjih cenah navedenih v čl. 3., z izjemo telečjih jeter, za katera se določa najvišja cena din 24, pljuča s srcem z din 15 od kg, možgani z din 7 od kosa. — Priklada se sme dodajati naslednjim kosom telečjega mesa v naslednjih odstotkih teže: prsa 10 odstotkov, stegno 25%, glave in telečjemu hrbišču in poleg vsebujočih kosti, pleče 20% različnih in vsebujočih kosti.

Čl. 8. Cena za telečje zrezke iz stegna brez kosti se določa z največ din 28, iz pleč brez kosti z največ din 26.

Svinjsko meso, slanina, mast

Čl. 9. Cena za 1 kg svinjskega mesa, slanine in masti sme znašati največ: za hrbet din 20, za stegno 18, za pleče, flam, rebra 16, za slanino in salo 22, za mast din 24.

Čl. 10. Za postranske proizvode svinjskega mesa se določajo te-le najvišje cene:

za glavo din 8 od kg, za črevesno mast 14, za ledvice, srce, mož-

gane 18, za jetra do 14; za pljuča do din 7.

Za mast, ki se v dravsko banovino uvaža, veljajo predpisi čl. 2. uredbe o kontroli cen in čl. 8. uredbe o pobijanju draginje in brezvestne špekulacije s tem, da razlika med nabavno in prodajno ceno pri grosistu ne sme presežati 1 din, pri detalistu pa din 2.

Obrati, ki izdelujejo standardnim predpisom odgovarjajočo mast iz prašičev, ki se uvažajo v dravsko banovino, smejo prodajati to mast po cenah, po katerih jo prodajajo trdke uvoznice franko postaja v dravski banovini. Obrati, navedeni v predhodnih dveh odstavkih, morajo zaprositi za vsako povišanje cen pri prodaji na veliko za odobritev cen po čl. 2. uredbe o kontroli cen.

Zaključne odredbe

Čl. 11. V čl. 1., 3., 5., 6., 7. in 9. navedene cene veljajo za vsa mesta s sedeži okrajnih načelstev in izpostav, za št. Vid nad Lj., Polje, Ježico, Dobrovo, Vrhniko, Staro Loko, Tržič, Lesce, Koroško Belo, Jesenice, Dovje-Mojstrano, Kranjsko Goro, Bled, Bohinjsko Bistrico, Brezje, Domžale, Zagorje ob Savi, Laško, Trbovlje, Hrastnik, Zidani most-Radeče, Zalec, Teharje, Šoštanj, Vitanje, Kamnico, Studence, Radvanje, Pobrežje, Košake, Slovensko Bistrico, Sv. Lenart v Slov. goricah, Rakek, Metliko, Planino, Žiri.

Čl. 12. V ostalih krajih banovi-

ne se morajo računati vse cene, razen onih v čl. 9. in 10., za 1 din nižje od onih, ki veljajo v krajih, navedenih v čl. 11. te odločbe. V Ljubljani se smejo cene po čl. 9. in 10. za 1 din zvišati.

Čl. 13. Mesarji v Ljubljani, Mariboru in Celju morajo dostavljati pristojnim tržnim uradom tedensko od prodajalcev potrjene nakupne cene vseh v tednu za zakol kupljenih živali na obracih, katere je predpisala kraljevska banska uprava v Ljubljani.

Čl. 14. Prekrški te odločbe se kaznujejo po čl. 8. uredbe o kontroli cen.

Čl. 15. Z dnem objave te odločbe izgube veljavo vse splošne in posebne odobritve cen mesa in masti, v kolikor so v nasprotju s to odločbo.

Ban: Dr. Natlačen I. r.

Cene moke

Do določitve maksimalnih cen moki na podstavi čl. 5., odstavek 1. uredbe o kontroli cen z dne 5. februarja 1940 (Sl. list št. 68/15) se določajo za mline v dravski banovini naslednje cene za prodajo na veliko:

Za belo moko (zdrob) din 7.55, za krušno in enotno moko 3.90 din, za otrobe 2 din.

Cene veljajo franko mlin, brez vreč.

Kraljevska banska uprava dravske banovine v Ljubljani, 7. septembra 1940.

Doma in po svetu

Vladarji vseh evropskih držav so poslali Nj. Vel. kralju Petru II. k njegovemu rojstnemu dnevju brzovajne čestitke.

Odlikovani so bili: ministra dr. Šutej in dr. Konstantinović z redom Belega orla 3. stopnje, minister Pantić pa z redom sv. Save 1. razreda.

Minister Pantić je po svojem povratku iz Nemčije, kjer je bil 20 dni, izjavil, da se morajo začeti tudi pri nas izvajati reforme v najhitrejšem tempu. Te reforme morajo reorganizirati vse naše gospodarsko, socialno in kulturno življenje. Ne sme se več čakati, ker morajo naši kmetovalci in delavci občutiti, da dela vlada intenzivno. GG. Cvetković, dr. Maček in doktor Korošek so se sporazumeli o novi organizaciji naše kraljevine, ta organizacija pa mora biti nacionalna.

Jugoslovanski vojaški ataše pri poslanstvu v Moskvi polkovnik Zarko Popović je prišel v spremstvu kapetana Boška Stanojevića v Moskvo.

Ban dr. Natlačen je dobl od ministrskega sveta dovoljenje, da najame pri domačih denarnih zavodih 30 milijonov din posojila za nakup pšenice. Posojilo bo vrnjeno v enem letu. Banovina je nato nakupila v Vojvodini že 300 vagonov pšenice, ki bo začela v 14 dneh prihajati v Slovenijo, da se pomanjkanja moke v Sloveniji ni bati.

Ban Hrvatske je razpustil sokolsko župo šibenik-Zader, ker da je prekoračila svoj delokrog.

Danes bo v Direkciji za zun. trgovino konferenca zaradi bližnjih trgovinskih pogajanj z Nemčijo. Na konferenco so povabljeni zastopniki zbornic in drugih zainteresiranih ustanov. Na konferenci se bodo razpravljali pismeni predlogi, ki so bili predloženi.

Trgovinsko ministrstvo je za sredo sklicalo v Beograd konferenco o oskrbi industrij in prebivalstva s premogom. Konferenca se bodo udeležili zastopniki zainteresiranih ministrstev, premogovnikov ter gospodarskih zbornic.

Novi rudnik magnezita »Jela« blizu železniške postaje Kosovo polje je začel obratovati. Po strokovni oceni je ta magnezit odlične kakovosti. Lastnik rudnika je Dominik Dekok, v rudnik pa sta investirana 2 milijona din.

Kralj Karol je odpotoval v Švico. Še pred svojim odhodom je izdal proglas na narod. V proglasu pravi, da je delal 10 let v blagor naroda, kakor mu je predpisovala njegova vest. Danes je država pred velikimi nevarnostmi. Da te odstrani, izročja kraljevsko oblast sinu Mihaelu, ki ga romunski narod ljubi. Prosi Boga, da njegova žrtev ne bi bila zaman. Vse Romune poziva, da se zgrnejo okoli njegovega sina, da dobi tako pod-

poro, ki mu je potrebna. Proglas je zaključil z besedami: Živela Romunija!

Na poziv gen. Antonesca se je vrnila v Romunijo mati kralja Mihaela princesa Helena, ki bo imela odslej naslov kraljica-mati.

Francoska vlada se je spremenila. Položaj Laval je okrepljen in bo ta v bodoče tudi vodil seje ministrskega sveta. Zun. minister Baudoin je ostal, vojni minister pa je postal gen. Huntzinger, gen. Weygand pa je bil imenovan za glavnega delegata za francoske kolonialne posesti v Afriki. Izpadel je iz vlade minister Pietri, ki je po rodu Korzičan. Demokratski ministri so se umaknili strokovnjakom. V Vychyju upajo, da bo mogoče sedaj doseči boljše sodelovanje z nemškimi okupacijskimi oblastmi.

Veliko pozornost posvečajo ameriški listi sestanku sovjetskega poslanika Umanskoga z drž. podtajnikom Sumner Wellson. Po informacijah ameriških listov sta razpravljala o položaju na Daljnem vzhodu, zlasti o primeru, če bi skušala Japonska zasesti Nizozemsko Indijo.

Maršal Petain je po radiu govoril prebivalstvu francoskih kolonij. Dejal je med drugim: Francija je izgubila vojno. Tri petine njenega ozemlja so zasedene. Pripravljaja se, da preživi težko zimo. Francija mora biti kos najtežjim nalogam. Toda njeno edinstvo, zgrajeno s tisočletnimi napori in žrtvami, mora ostati nedotaknjeno. To edinstvo ne sme postati nobeno vprašanje. Zato je vaša prva dolžnost poslušnost. Druga dolžnost pa je, da pomagate vladi pri njenem poslu brez vsake skrite misli.

Bolgarski finančni minister je napovedal davčno reformo. V prvi vrsti naj bi se z reformo pomenostavila davčna praksa. Tudi pri nas bi bila potrebna takšna reforma.

Sovjetski listi poročajo, da je dokončana avtostrada, ki veže Stalinobad s Pamirovom na visoki sovjetsko-afganski mejli.

Francoska vlada je odobrila zakon, po katerem se kaznujejo s smrtno kaznijo francoski kapitani trgovskih ladij, ki bi bili v službi neprijateljskih ali vojujočih držav.

V Moskvi je bil podpisan nemško-sovjetski dogovor o preselitvi Nemcev iz Besarabije v Nemčijo.

Zgrajena je nova 130 km dolga železnica, ki veže Leningrad z novo ustanovljeno sovjetsko Karelijo.

barva, plesira in kemično snazi obleke, klobuke itd. Škrobi in svetlolika srajce, ovrtnike in manšete. Pere, suši, monga in lika domače perilo

tovarna JOS. REICH

Poljanski nasip 4-6. Selenburgova ul. 3

Telefon št. 22-72.

Vsak ne more v Zdravilišče ali vsak mora paziti na zdravje in doma piti vsaj mesec dni našo najboljšo prirodno mineralno vodo, ki je obenem tudi zdravilna za mnoge bolezni srca, ledvic, želodca, jeter, žolča, razne katere in čiščenje krvi ter normalizira delovanje notranjih žlez in živcev

o n o z r d e č i m i s r c i l

A. ŠARABON & CO.
LJUBLJANA

Uvoz kolonijalne robe
Veletrgovina s specerijo
Velepražarna za kavo
Mlini za dišave
Glavna zaloga rudniških vod

Brzojavni naslov:
ŠARABON LJUBLJANA
Telefon št. 26-66